

INSULT BILAN KASALLANGAN BEMORLARDA REABILITATSIYA O‘TKAZISH

G‘allaorol Abu Ali Ibn Sino nomodagi jamoat salomatligi texnikumi

o‘qituvchisi

Hazratqulova Lola

Annotatsiya. Insult (miya qon aylanishining o‘tkir buzilishi) nogironlikka olib keluvchi asosiy kasalliklardan biri hisoblanadi. Insultdan keyingi reabilitatsiya bemorning yo‘qolgan funksiyalarini tiklash, mustaqil hayotga qaytish va asoratlarni kamaytirishda muhim o‘rin tutadi. Ushbu maqolada insultdan keyingi reabilitatsiyaning asosiy bosqichlari, usullari hamda samaradorligini oshirish omillari yoritilgan.

Kalit so‘zlar: insult, reabilitatsiya, fizioterapiya, logopediya, kinezioterapiya, nevrologiya, tiklanish davri.

Annotation. Stroke is one of the leading causes of disability worldwide. Post-stroke rehabilitation plays an important role in restoring lost functions, improving quality of life and reducing complications. This article describes the main stages of rehabilitation after stroke, methods of treatment and factors influencing recovery.

Keywords: stroke, rehabilitation, physiotherapy, speech therapy, kinesitherapy, neurology, recovery period.

Kirish

Insult — dunyo miqyosida nogironlikning asosiy sabablaridan biridir. Biroq, zamonaviy tibbiyot miya neyroplastikligi (shikastlanmagan hujayralarning shikastlangan hujayralar vazifasini o‘z zimmasiga olish xususiyati) tufayli yo‘qotilgan qobiliyatlarni tiklash imkonini beradi. Reabilitatsiyaning asosiy maqsadi bemorni maksimal darajada mustaqil hayotga qaytarishdir. Insult — bu

miya to'qimalarining qon bilan ta'minlanishi buzilishi natijasida kelib chiqadigan og'ir kasallik bo'lib, u ishemik va gemorragik turlarga bo'linadi. Insultdan omon qolgan bemorlarning ko'pchiligida harakat, nutq, xotira va boshqa funksiyalar buzilishi kuzatiladi. Shu sababli reabilitatsiya davosi davolashning ajralmas qismi hisoblanadi.

Insultdan keyingi reabilitatsiyaning maqsadi

Reabilitatsiyaning asosiy maqsadlari:

- Harakat funksiyalarini tiklash
- Nutq va yutish faoliyatini yaxshilash
- Psixologik holatni barqarorlashtirish
- Mustaqil hayot faoliyatiga qaytarish
- Asoratlari (kontraktura, yotoq yarasi, tromboz)ning oldini olish

Reabilitatsiya bosqichlari. Erta reabilitatsiya bosqichi

Bu bosqich insultdan keyingi dastlabki kunlardan boshlanadi.

Asosiy chora-tadbirlar:

- Bemorni to'g'ri joylashtirish (pozitsion davolash)
- Passiv gimnastika
- Nafas mashqlari
- Yotoq yaralarining oldini olish

Erta reabilitatsiya bemorning tiklanish jarayoniga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Faol reabilitatsiya bosqichi

Bu bosqichda quyidagi usullar qo'llaniladi:

- Kinezioterapiya (harakat mashqlari)
- Massaj
- Fizioterapiya usullari
- Ergoterapiya (kundalik ko'nikmalarni tiklash)
- Logopedik mashg'ulotlar

Ushbu davrda bemor asta-sekin mustaqil harakat qilishni o'rganadi.

Kechki reabilitatsiya bosqichi

Bu bosqich ambulator yoki uy sharoitida davom ettiriladi.

Asosiy vazifalar:

- Harakat faoliyatini mustahkamlash
- Ijtimoiy moslashuv
- Kasbiy reabilitatsiya

Reabilitatsiya usullari. Fizioterapiya

Elektr davolash, magnitoterapiya, ultratovush terapiyasi mushak faoliyatini yaxshilaydi va ogʻriqni kamaytiradi.

Davolovchi jismoniy tarbiya (DJT)

Mushak kuchini tiklash, koordinatsiyani yaxshilash va qon aylanishini faollashtirishga yordam beradi.

Massaj. Qon aylanishini yaxshilaydi, mushak spazmini kamaytiradi.

Logopedik reabilitatsiya. Nutq buzilishlari (afaziya, dizartriya)ni tuzatishga yordam beradi.

Psixologik yordam. Depressiya va tashvish holatlarini kamaytirish reabilitatsiyaning muhim qismi hisoblanadi.

Reabilitatsiya samaradorligiga taʼsir etuvchi omillar

- Bemorning yoshi
- Insult turi va ogʻirligi
- Reabilitatsiyani erta boshlash
- Muntazam mashqlar
- Oila aʼzolarining yordami

Asoratlarning oldini olish

Reabilitatsiya davomida quyidagilarga eʼtibor beriladi:

- Tromboz profilaktikasi
- Yotoq yaralarining oldini olish
- Boʻgʻim kontrakturalarini oldini olish

- Nafas mashqlari orqali pnevmoniyani oldini olish

Xulosa

Insultdan keyingi reabilitatsiya uzoq davom etadigan, ammo juda muhim jarayon bo'lib, bemorning hayot sifatini sezilarli darajada yaxshilaydi. Reabilitatsiyani erta boshlash, kompleks yondashuv va mutaxassislar hamkorligi tiklanish samaradorligini oshiradi.

Insultdan keyingi reabilitatsiya — bu uzoq muddatli va sabr talab qiladigan jarayon. Muvaffaqiyat kaliti ertaroq boshlash, mutaxassislar nazorati va bemorning irodasidadir. To'g'ri tashkil etilgan tadbirlar orqali bemorlarning 70-80% i o'z-o'ziga xizmat ko'rsatish darajasiga qaytishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. G'afurov B., Axmedov M. Nevrologiya asoslari. Toshkent, 2021.
2. Mo'minov T. Tibbiy reabilitatsiya asoslari. Toshkent, 2020.
3. Adams R., Victor M. Principles of Neurology. New York, 2019.
4. Usmanovna, Q. F., Azamkulovna, P. D., & Maxkamovna, M. D. (2022). Inklyuziv ta'limda kadrlar masalasi. O 'zbekistonda fanlararo innovatsiyalar va ilmiy tadqiqotlar jurnali, 2(14), 834-842.
5. Azamkulovna, P. D. (2022). Bo 'lajak o 'qituvchi-defektologlarga ilmiy-tadqiqot faoliyatini olib borishni o 'rgatish kasbiy faoliyatga tayyorgarlik ko 'rish omili sifatida. Scientific Impulse, 1(5), 413-418.
6. Pulatova, D. A. (2022). Eshitishda nuqsoni bo 'lgan bolalarning o'quv faoliyatiga motivatsiyasini oshirishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari imkoniyatlaridan foydalanish. Экономика и социум, (1-2 (92)), 514-517.
7. Pulatova, D., Kasimova, L., Sultanbayeva, F., Polatova, D., & Mengtorayeva, N. (2023). Tendencies of organizing integrated education in higher education. Science and innovation, 2(B5), 237-243.

8. Pulatova, D., Kasimova, L., Sultanbayeva, F., Polatova, D., & Mengtorayeva, N. (2023). Tendencies of organizing integrated education in higher education. *Science and innovation*, 2(B5), 237-243.
9. Pulatova, D., To'raqulova, D., Najmiddinova, N., & Ikromova, F. (2023). Inklyuziv ta'limda aktdan foydalanish. *Бюллетень студентов нового Узбекистана*, 1(5), 84-86.
10. Pulatova, D. A. (2022). The use of ict in classes on the development of audio perception and formation of pronunciation in children with hearing impairments. *Ijodkor o'qituvchi*, 2(19), 441-445.
11. Azamkhulovna, P. D., Ikhtiyor, T. O., & Bakhtiyor, E. G. A Phonemic-Based Methodology for Overcoming Dyslexia in Primary School Children through Sound Analysis Instruction. *ASEAN Journal of Science and Engineering Education*, 4(3), 231-242.
12. Azamkhulovna, P. D., Umarjon, K. Z., & Sherali, R. G. (2025). Modern Interventions for Aphasic Speech Recovery: Integrating Speech Therapy, Neuroplasticity, and Digital Technologies. *ASEAN Journal of Community and Special Needs Education*, 4(1), 53-62.
13. World Health Organization. Stroke rehabilitation guidelines. 2022.
14. B.H. Dobkin, "Clinical practice: Rehabilitation after stroke" (2005).